

MUUSIKA- KOMMENTAAR

Ooper käib ka aias

Ja mitte päris selline nagu vana Jarmsa «Apelsini» laulus, mis julgustas ooperipelglike teatrisse tulema sõnadega «Kuid ooper käib ka puhvetis». Ei tea, kas «Estonia» talveaia baar kedagi ooperi juurde meelitab, ent ooper tunneb aia suhtes külgetõmbejõudu. Draamateatri puhul peetakse normaalseks, kui tal on kassat teeniv suur ja elitaarne väike lava. Samasugune jagunemine ooperimajas ei tohiks võõristust tekitada. Ma ei arva, et «Estonia» talveaia praegune repertuaar ja publik oleksid suure saali omadest väga erinevad. Aed mängupaigana pakub aga mitmeid põnevaid võimalusi, mille avastamine tundub alles pooltel teel olevat. Akustika pole just parim, kuid see võib isegi kasuks tulla («Don Pasquale» ansamblid ei sulanud kokku ning esmakordselt sai kuulda, mis teksti keegi laulab).

Kõige olulisem erinevus on Kruumikonventsiooni lõhutus nii esineja kui vaataja suhtes. Pole orkestriauku kui lava saalist eraldavat ja kaugendavat lõhet. Puudub lavakarp, mis ooperi turvaliseks marionetimaailmaks muudaks. Pole selget valguspiiri esinejate ja vaatajate lahutamiseks. Binoklid on mõttetud. Siia pole ehitatud loože salakavala tagamõttega need konkureerivaks näitelavaks muuta. Puudub kõik see vana ja veider, mis teebki ooperist ooperi — nii on arvatud. Olen sellega nõus, kui ooperi all mõelda midagi kindlapiirilist, möödunud sajandisse kuuluvat ja pisut tolmust. Et see ettekujutus on väga tugevasti juurdunud, nimetagem pealegi konventsiooniväliseid ooperit muusikadraamaks. Selle mõiste alla mahub ka meie sajanähtude paremini. Muusikadramat kui sellist ei maksaks küll seostada ainult Wagneri nimega (seda enam, et suurele reformatorile see nimetus üldse ei meeldinud).

Selles konventsioonivabas ruumis, millena talveaeda vaatame, on mitmetasandilist põrandapinda, sambaid, treppe ja muidugi taimestik, mis vajadusel edukalt dekoratsioonina esineb. Tingliku «lava» võib paigutada ükskõik kuhu. Lauljad tunnevad end kahtlemata kindlamini podiumil (Pergolesi «Teenija-käskijanna»), ent seninähtuist (nähtud pole kahjuks kogu repertuaar) õnnelikem lavastus on Donizetti «Don Pasquale», mis asetab tegevuse publikust ümbritsetuna aia keskele. Kohkumusega olen siingi märganud suure lava stampvõtteid (Puccini «Õde Angelica»). Aia intiimsem atmosfäär ootab teistsugust mängu. Siin on võimalik lepitada ooperifilmide nüansirikkusega harjunud vaatajat, pakkudes talle psühholoogilist peentööd, nn. väikesi tegevusi, mis suurelt lavalt iialgi mõjule ei pääse — loetelu tuleks päris pikk. Suure lava nukustiili võiks siin, kus inimene palju rohkem inimesena mõ-

mõiste alla mahub ka meie sajan-
dil loodu paremini. Muusikadraa-
mat kui sellist ei maksaks küll
seostada ainult Wagneri nimega
(seda enam, et suurele reformaa-
torile see nimetus üldse ei meeldi-
nud).

Selles konventsioonivabas
ruumis, millena talveaeda vaata-
me, on mitmetasandilist pöran-
dapinda, sambaid, treppe ja mui-
dugi taimestik, mis vajadusel
edukalt dekoratsioonina esineb.
Tingliku «lava» võib paigutada
ükskõik kuhu. Lauljad tunnevad
end kahtlemata kindlamini poo-
diumil (Pergolesi «Teenija-käs-
kijanna»), ent seninähtuist (näht-
ud pole kahjuks kogu reper-
tuaar) õnnelikem lavastus on
Donizetti «Don Pasquale», mis
asetab tegevuse publikust ümb-
ritsetuna aia keskele. Kohkumu-
sega olen siingi märganud suure
lava stampvõtteid (Puccini «Öde
Angelica»). Aia intiimsem at-
mosfäär ootab teistsugust män-
gu. Siin on võimalik lepitada
ooperifilmide nüansirikkusega
harjunud vaatajat, pakkudes tal-
le psühholoogilist peentööd, nn.
väikesi tegevusi, mis suurelt la-
valt iialgi mõjule ei pääse — loe-
telu tuleks päris pikk. Suure lava
nukustiili võiks siin, kus inime-
ne palju rohkem inimesena mõ-
jub, ainult paroodiaks kasutada.

Oma võlu on sellelgi, et eten-
dus kõigile vaatajaile päris
ühtmoodi ei paista. Detailikülla-
sus loob vaatajas tunde, et ta ei
suuda kõike haarata, ja sunnib
tähelepanu teritama. Barokse
detailitöötusega hoogne koomi-
line ooper või ülipeenekoeline
psühholoogiline kammerdraa-
ma on ehk parimad, mida aias
laua taga istudes nautida võiks.
Eriti lõbusate etenduste korral
on joogilõbu kaasnemine väga
sobiv. Võibolla see ongi teatud
liiki elitaarsus.

LIIS KOLLE

